

PRZEJMOWAĆ (13) *vb impf*

e oraz a jasne; o prawdopodobnie jasne (tak w -ować).

[*inf* przejmować.] ◇ *praes* 1 sg przejmuję (3). ◇ 3 sg przejmuję (3). ◇ 1 pl przejmujemy (1). ◇ 3 pl przejmują (2). ◇ *praet* 1 sg m -m przejmowałam (1). ◇ *fut* 1 pl przejmować będziemy (1). ◇ *con* 3 pl m pers by przejmowali (1). ◇ *part praes act* przejmując (1).

Sł stp, Cn notuje, Linde XVI (wstawka z XVIII w. zam. przemawiać) – XVIII w.

1. [*Chwytać po poszukiwaniu lub pościgu, zatrzymywać, przechwytywać; intercipere, praeripere* Cn [kogo]: *ListyPol* I 1547/397; Nastazyja też, księżna Słucka, swych bojarów Rozesała przejmować pierzchliwych Tatarów *StryjPoczqt* 595.]

2. *Brać od kogoś dla siebie lub pod swoją opiekę; assumere, intercipere* *Calep*, Cn (6) : *Recipio* – Zalię przeimuję. *Calep* 898b.

a. *Zabierać, odbierać, przywłaszczać sobie, grabić; ad se transferre, domum suam convertere, intervertere, per insidias capere* Cn [w tym: *co* (3)] (4) : *Intercipio* – Przeimuję. *Calep* 550a; Przeimuję ich dochody/ iałmużny/ y czyńfze/ *Portie*/ y legátá/ y pożytki inłze. *KlonWor* 50.

przejmować komu (2): Przeimuję mi me pożytki *BierEz* O2; *KlonWor* 61.

b. *W którymś momencie podróży brać podróżnego pod swoją opiekę, do swojego grona; przen: przekładać z języka obcego, tłumaczyć* [kogo = *co* (utwór)] (1) : Mnie też czas będzie vchwyćić fie brzegu/ [...] Wyfiadwłzy z morzá/ gdzim Widę [autora poematu *Scacchia ludus*] przeimował/ Ktory po wodach Auzeńfkich żeglował. *KochSz* C3v.

3. *Stawać się wykonawcą, podejmować się* [*co*] (1) :

Zwrot: »na się przejmować« (1): y then zakład na ssię przeimvye *ZapWar* 1550 nr 2655.

4. *Poznawać, uczyć się; prediscere* Cn [*co*] (1) :

Szereg: »przejmować a w pamięć sobie brać« (1): WSzytcy tedy Młodzieńcy/ á zwłafzczá ci ktorzi czáfu łwego máią być sługámi Rzeczypospolitey/ máią fię o to pilnie łtarác/ áby iefzcze zarázem zmłodu przeimowali á w pámięć łobie bráli [ut a pinis annis quam plurima sibi conquirant] łpołob połtępku w rzeczách *ModrzBaz* 13v.

5. *O mowie: wtrącać się, przerywać, przeszkadzać* (2) : *Interrumpo*, Przeimuję/ Przerzywam/ Przeszkadzam/ Przekázuję. *Mącz* 361b, 361b.

6. *Ogarniać działaniem lub wpływem, obejmować, przenikać* (1) :

a. [*O oddziaływaniu fizycznym* [*co jak*]: A ták chleb łrzedni/ á mierney wielkości ktory ogień w piecu rowno przeimuję [...] nalepfzy iefł *Cresc* 1571 158.]

b. *O doznaniach psychicznych; w przen* (1) :

Zwrot: »[kogo] przejmować do kości« (1): Niełzczefłciu k woli/ á łwoiéy żałości/ Która mię prawie przeimuję do kości/ *Lutnią*/ y wdźięczny rym porzućić mułzę/ Ledwie nie dułzę. *KochTr* 15.

7. *Rozumieć, traktować; cognoscere penitus, intelligere (animum), nosse, penetrare (ad sensum opinionemque), pernoscere, perspicere (animum), scire* Cn [*co jak*] (1) : tho nyemnyey przeimowaczy bedzyamy yedno yakoby nam łłamym łye tham dzyalo *LibLeg* 8/26v.

8. *Ujmować lub nazywać coś przesadnie, przesadzać* (1) :

Zwrot: »przejmować [co] słowy nad miarę i nad podobieństwo« (1): Hyperbole, Latine superlatio vel superiectio/ Przeyęcie/ przerożżęcie [!] gdy przeymuyemy rzecz słowy nád miarę y nád podobieńftwo/ to yeft/ álbo názbyt wielka álbo názbyt máła. *Mqcz* 160d.

9. [O prośbie, petycji: przyjmować, wysłuchiwać:

Zwrot: »prośbę przejmować«: Jego k(rolewska) m(iłość) na ten czas prośbę W(aszych) M(iłości) wszyckich przejmuje i panu Stadnickiemu niełaskę swą [...] odpuszcza *ListyPol* II 1549/357.]

Synonimy: **1.** brać, chwytać, imać, przechwytać, zabierać; **2.a.** brać, grabić, kraść, łupić; **3.** brać; **4.** poznawać, uczyć się; **5.** przerywać; **7.** rozważać, traktować, uważać.

Formacje współrdzenne cf JAĆ.

RS